

ความคาดหวังที่มีต่อผู้หญิง: จากวรรณกรรมสอนสตรี สู่ละครเรื่องเมียอาชีพ (PERFECT WIFE)

THE EXPECTATION TOWARDS WOMEN: FROM THE DIDACTIC LITERATURE FOR WOMEN TO THE PLAY “PERFECT WIFE”

ชฎานนท์ ชมดี

Chayanon Chomdee

วิเชษฐชาย กมลสัจจะ

Wichetchay Kamonsujja

สถาบันวิจัย พัฒนา และสาธิตการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Educational Research Development and Demonstration Institute, Srinakharinwirot University

E-mail : sanaie11@hotmail.com

Received September 7, 2021; Revised November 9, 2021; Accepted April 25, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคาดหวังต่อผู้หญิงที่ปรากฏในวรรณกรรมสอนสตรี 3 เรื่อง ได้แก่ 1) กฤษณาสอนน้องคำฉันท์ ในสมัยกรุงธนบุรี 2) สุภาชิตสอนหญิงของนายภู ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น 3) สุภาชิตสอนหญิง ในสมัยรัชกาลที่ 6 และละครโทรทัศน์เรื่องเมียอาชีพ (พ.ศ. 2563) ผลการศึกษาพบว่า แม้ว่ายุคสมัยจะเปลี่ยนไป แต่ความคาดหวังของสังคมที่มีต่อผู้หญิงที่ดีและสมบูรณ์แบบ ยังคงมีสิ่งที่เหมือนกัน ซึ่งได้สืบทอดตามขนบของผู้หญิงในแบบอุดมคติ มีคุณสมบัติเพียบพร้อมในเรื่องของรูปลักษณ์ กิริยามารยาท ความรู้ความสามารถในด้านกิจการงานเรือน ในขณะที่เดียวกันก็ปรากฏสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคม กล่าวคือ ผู้หญิงที่ดีและสมบูรณ์แบบจะต้องได้รับการศึกษาที่ดี สามารถประกอบอาชีพตามความถนัดและความสนใจ อาจกล่าวได้ว่าในปัจจุบันความงามทางกาย หรือความงามด้านกิริยามารยาท ต้องประกอบไปด้วยความรู้ความสามารถ การศึกษาจึงเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่สังคมคาดหวังต่อผู้หญิง โดยเฉพาะในละครเรื่องเมียอาชีพ คำว่า “อาชีพ” ซึ่งมาจากความเป็น “มืออาชีพ” ที่หมายถึง การมีความรอบรู้ ความสามารถและความเชี่ยวชาญ ดังตัวละคร “ดาว” นางเอกของเรื่อง ที่เพียบพร้อมไปด้วยความงาม ความรู้ ความสามารถในเรื่องกิจการงานเรือน รวมถึงการศึกษาและหน้าที่การงานที่ช่วยประกอบสร้างให้ตัวละคร “ดาว” เป็นผู้หญิงที่มีความสมบูรณ์แบบในอุดมคติของสังคม สมกับเป็นเมียอาชีพ

คำสำคัญ: ความคาดหวัง, ผู้หญิง, วรรณกรรมสอนสตรี, ละคร, เมียอาชีพ

Abstract

This academic article aimed to examine and compare the women expectations which appear in 3 didactic literatures for women as follows 1) Krisana Son nongKhamchan written in Krungthonburi period 2) Phu didactic literature for women written in early Rattanakosin period and 3) didactic literature for women written in the reign of King RamaVI with the Perfect Wife drama composed in 2020. It was found that even the time had changed but the social's expectations towards being the perfect women still revealed continually that such expectations were inherited as the ideal feminine tradition. The ideal women are the female who had the perfect properties consisted of physical appearance, manners, being the domestic goddess. Those expectations had been changed as the recently social state which means the perfect women are the female who have the appropriate education and the occupation as their potential and concentration. It is possible to conclude that the graceful appearance and manners have to compose of education and competence so the education is one of the significant factors in the social's expectations towards the women especially in the Perfect Wife. The word "perfect" in the drama refers to "professional" which means having knowledge, competence and proficiency as the character "Dao" who is the main character in the drama with the absolute qualifications which consist of the elegance, intelligence, domestic ability, education and her occupation result in the character "Dao" is the perfect wife as the perfect woman in the social's expectations appropriately.

Keywords: Expectation, Women, Didactic Literature for Women, Drama, Perfect Wife

บทนำ

วรรณกรรมคำสอน เป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่งที่มีมุ่งเน้นให้ข้อคิดคติสอนใจแก่ผู้อ่านเป็นสำคัญ โดยผู้ประพันธ์มีเจตนาที่จะถ่ายทอดความรู้ความคิด ค่านิยม จารีตประเพณีอันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ ส่งต่อให้ลูกหลานและคนในสังคม

วรรณกรรมคำสอนของไทยนั้น นอกจากจะเต็มไปด้วยคำสอนที่มีประโยชน์ทรงคุณค่าแล้วยังมี เนื้อความที่สมบูรณ์ครอบคลุมถึงสถานภาพทุกกลุ่ม คำสอนนั้นสอนทุกเพศทุกวัย คำแนะนำหรือข้อความ ปฏิบัติเหล่านี้มีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข (นิยะดา เหล่าสุนทร, 2542)

หนึ่งในสถานภาพที่ปรากฏหลักในการประพฤติปฏิบัติอย่างเคร่งครัด คือ ผู้หญิง ภายใต้ระบอบปิตาธิปไตย วรรณกรรมสอนสตรีจึงปรากฏอยู่ในทุกยุคทุกสมัยโดยถ่ายทอดความรู้ ค่านิยม จารีตประเพณี หรือเรื่องราว ที่เกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อสตรี อันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ของผู้ประพันธ์และการมองสภาพสังคม

ในช่วงยุคสมัยนั้น ๆ เป็นการกำหนดเกณฑ์ในการอยู่ร่วมกัน และเป็นแบบแผนในการปฏิบัติตนให้อยู่ในจารีตประเพณี เพื่อให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและราบรื่น ดังที่ สุกัญญา สุฉายา (2525) ได้กล่าวไว้ว่า “จากประวัติศาสตร์ตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ชายมีสถานะสูงกว่าหญิงในทุกด้าน ส่วนมากหญิงมีแต่ภาระหน้าที่แต่ปราศจากสิทธิ...ชายได้กำหนดประเพณี ค่านิยมหลายประการขึ้นเพื่อให้ผู้หญิงอยู่ในกรอบที่ตนต้องการโดยเฉพาะจารีตประเพณีในเรื่องเพศผ่านกฎหมายและวรรณกรรมคำสอนต่าง ๆ” ซึ่งวรรณกรรมสอนสตรีได้ส่งผ่านและชี้ให้เห็นความคาดหวังของสังคม ที่ผู้ประพันธ์ผู้เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ได้แสดงให้เห็นว่า ผู้คนในสังคมคาดหวังให้สตรีที่ดี ควรกระทำสิ่งใดและไม่ควรกระทำสิ่งใด เช่น กฤษณาสอนน้องคำฉันท์ ในสมัยกรุงธนบุรี สุภาจิตสอนหญิง (นางภู) ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น และ สุภาจิตสอนหญิง ในสมัยรัชกาลที่ 6 ก็ล้วนแต่สะท้อนภาพความคาดหวังของสังคมที่มีต่อผู้หญิงผ่านวรรณกรรมสอนสตรี ซึ่งความคาดหวังของสังคมที่ปรากฏในวรรณกรรมสอนสตรีเหล่านี้มีทั้งลักษณะร่วมและการเปลี่ยนแปลงไปตามบริบททางสังคม

ในปัจจุบันวรรณกรรมประเภทสอนสตรี ไม่ได้ปรากฏในรูปแบบเดิมและไม่ได้ได้รับความนิยมเช่นในอดีต ด้วยความเจริญในด้านเทคโนโลยี ความรู้ หรือความบันเทิง สามารถเข้าถึงได้จากแหล่งอื่น ๆ ที่ทันสมัย สะดวก รวดเร็วและได้รับความนิยมมากกว่า โดยเฉพาะโทรทัศน์ที่ได้ผลิตสื่อในรูปแบบละครต่าง ๆ ที่สอดแทรกเนื้อหาในด้านความรู้ รวมถึงสะท้อนภาพสังคมออกมาได้อย่างชัดเจนดังที่ อวิรุทธ์ ศิริโสภณาและประภัสสร จันทร์สถิตย์พร (2561) ได้กล่าวถึงละครโทรทัศน์ไว้ว่า “เป็นสื่อที่มีอิทธิพลต่อการประกอบสร้างความเป็นจริงทางสังคมอย่างมาก ผู้บริโภคที่รับชมละครต่าง ๆ เหล่านี้ก็รับเอาชุดความหมายจากละครโทรทัศน์เหล่านั้น เข้ามาเก็บในคลังแห่งความรู้ของตนเอง และสร้างเป็นทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมต่าง ๆ ของสังคมจนเกิดความเป็นจริงในที่สุด”

ละครโทรทัศน์จึงเปรียบเสมือนเครื่องฉายภาพทางสังคม ที่ทำหน้าที่ไม่ต่างกับวรรณกรรมในอดีต ซึ่งยังคงสอดแทรกความรู้ ค่านิยม จารีต ประเพณี สภาพสังคม และความคาดหวังของคนในสังคมในเรื่องต่าง ๆ โดยเฉพาะความคาดหวังในเรื่องคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ที่มีลักษณะร่วมกันกับวรรณกรรมสอนสตรีอีกด้วย หนึ่งในนั้นคือ ละครโทรทัศน์เรื่องเมียอาชีพ (Perfect Wife) ที่ได้กล่าวถึงบริษัทจัดหาภรรยาสมบูรณ์แบบในชื่อโครงการ Perfect Wife โดยมีตัวละคร “ดาว” เป็นนางเอก และ “กษิตติศ” เป็นพระเอก ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยม จารีตหลักในการปฏิบัติตนและความคาดหวังจากสังคมที่มีต่อการสร้างกรอบของความเป็นผู้หญิง

ดังนั้นการศึกษาลักษณะร่วมและความแตกต่างเกี่ยวกับความคาดหวังของสังคมที่มีต่อการเป็นผู้หญิงที่ดี ซึ่งถูกส่งผ่านมาแต่ละช่วงยุคสมัย โดยส่งผ่านวรรณกรรมสอนสตรีเรื่องกฤษณาสอนน้องคำฉันท์ ในสมัยกรุงธนบุรี, สุภาจิตสอนหญิง ของนางภู ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น, สุภาจิตสอนหญิง ในสมัยรัชกาลที่ 6 รวมถึงละครโทรทัศน์เรื่อง เมียอาชีพ จึงทำให้เห็นถึงลักษณะร่วมและความแตกต่างด้านความคาดหวังของสังคมที่มีต่อผู้หญิง

ความคาดหวังต่อผู้หญิงที่ปรากฏในวรรณกรรมสอนสตรีสมัยต่าง ๆ และในละครเรื่องเมียอาชีพ

ในแต่ละยุคสมัยความคาดหวังของสังคมที่มีต่อผู้หญิงจะเห็นว่าปรากฏลักษณะร่วมที่สืบทอดส่งต่อชนบผ่านช่วงกาลเวลา และปรากฏภาพความเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับความคาดหวังบางประการ จะเห็นได้ดังนี้

1. รูปลักษณ์ของผู้หญิง

รูปร่างหน้าตาเป็นสิ่งที่สำคัญต่อภาพลักษณ์และบุคลิกภาพภายนอกของมนุษย์ซึ่งได้ปรากฏในวรรณกรรมสอนสตรีทั้ง 3 เรื่อง และในละครเรื่องเมียอาชีพ (Perfect Wife) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบความคาดหวังเรื่องรูปลักษณ์ผู้หญิงในวรรณกรรมสอนสตรีแต่ละสมัยกับละครเรื่องเมียอาชีพ

(1) ฤษณาสอนน้อง คำฉันท์ (สมัยธนบุรี)	(2) สุภาพิตสอนหญิง (สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น)	(3) สุภาพิตสอนหญิง (สมัยรัชกาลที่ 6)	(4) เมียอาชีพ Perfect Wife (พ.ศ. 2563)
มีการกล่าวถึงเรื่องหน้าตา ผิวพรรณ และรูปร่าง ที่น่าพึงใจ	ไม่ได้กล่าวถึงเรื่องรูปร่าง หน้าตาไว้ชัดเจนแต่นั่นสอน ในเรื่องของการแต่งตัว โดยเฉพาะการแต่งหน้า	มีการกล่าวว่า รูปร่าง หน้าตาไม่ได้มีความจำเป็น เท่ากิริยามารยาทและ ศีลธรรมจรรยา	มีการให้ความสำคัญ ในเรื่อง หน้าตาที่ดี และรูปร่างที่สวยงาม

ในเรื่องฤษณาสอนน้องคำฉันท์ สมัยกรุงธนบุรี ปรากฏความสำคัญเรื่องรูปร่าง หน้าตาของผู้หญิง โดยเป็นตอนที่กล่าวถึงรูปโฉมของนางแก้วฤษณา ดังบทประพันธ์ที่ว่า

“กล่าวเรื่องนางกระษัตริ์ทั้งสองศรีสวัสดิ์สุริยวงษทรงนามนางแก้วฤษณา
แง่เนื้อเยาวราม เฉิดโฉมเฉลิมกาม กำดัดโลกีย์”

(ขุนบวรรัตนารักษ์, 2489)

จากบทประพันธ์ข้างต้นจะเห็นได้ว่าผู้ประพันธ์ได้กล่าวถึงรูปโฉมของนางแก้วฤษณาไว้ว่า รูปร่างผิวพรรณของนาง สวยงามเป็นที่น่าพึงใจ ถือเป็นแบบฉบับความงามตามชนบของผู้หญิงในอุดมคติที่มีมาตั้งแต่อดีต

ส่วนวรรณกรรมสอนสตรี ในช่วงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เรื่อง สุภาพิตสอนหญิง (นายภู) นั้น แม้จะไม่ได้กล่าวถึงการให้ความสำคัญในเรื่องรูปร่าง หน้าตา ตามกำเนิดไว้อย่างชัดเจน แต่จะเน้นไปที่เรื่องของการสอนแต่งกาย การแต่งหน้าให้ดูงามดูเหมาะสม ดังบทประพันธ์ที่ว่า

“จะนุ่งห่มดูพอสมควรศักดิ์สงวน	ให้สมควรรับพัทตร์ตามศักดิ์ศรี
จะผัดหน้าทาแป้งแต่งอินทรีย์	ดูฉวีผิวเนื้ออย่าเหลือเกิน
จะเก็บไรไฉมให้สมพัทตร์	บำรุงศักดิ์ตามศรีมิให้เงิน
เป็นสุภาพราบเรียบแลเจริญ	คงมีผู้สรรเสริญองค์ทรง
ใครเห็นน้องต้องนิยมชมไม่ขาด	ว่าฉลาดแต่งร่างเหมือนอย่างหงส์
ถึงรูปงามทรามสงวนนวลอนงค์	ไม่รู้จักแต่งองค์ก็เสียงาม”

(เทพ สุนทรสารทูล, 2536)

จากบทประพันธ์ข้างต้นจะเห็นได้ว่า มุมมองเกี่ยวกับความคาดหวังของสังคมที่มีต่อผู้หญิงที่ดีในด้านรูปร่างหน้าตามีการเปลี่ยนแปลงไป เพราะผู้ประพันธ์ไม่ได้มีการเน้นเรื่องรูปร่างหน้าตาที่สวยงามตามกำเนิด แต่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการแต่งตัว ไม่ว่าจะเป็น การแต่งหน้าให้เข้ากับสีผิวของตนเอง

รวมถึงการจัดแต่งทรงผมซึ่งผู้ประพันธ์ได้เน้นย้ำถึงเรื่องความสำคัญของการแต่งตัว ดังความว่า “ใครเห็นน้องต้องนิยมชมไม่ขาดว่าฉลาดแต่งร่างเหมือนอย่างหงส์” ซึ่งให้เห็นถึงมุมมองในสังคมที่มองเรื่องการแต่งกายและชื่นชมผู้หญิงที่แต่งตัวได้เหมาะสมกับตนเอง ในขณะที่ด้วยกันผู้ประพันธ์ยังได้กล่าวถึงคนที่มีรูปร่างดี แต่ไม่รู้จักแต่งตัว ดังความว่า “ถึงรูปงามทราชมสงวนนวลอนงค์ ไม่รู้จักแต่งองค์ก็เสียงาม”

วรรณกรรมสอนสตรีเรื่อง สุภาพิตสอนหญิง ของรัชกาลที่ 6 ก็ได้มีการกล่าวถึงรูปร่างหน้าตาของผู้หญิงไว้ หากแต่เป็นการกล่าวที่ไม่ได้เห็นถึงความสำคัญเรื่องรูปร่างหน้าตาของผู้หญิงเท่า วรรณกรรมสอนสตรีเรื่องอื่น ดังบทประพันธ์ที่ว่า

“เป็นผู้หญิงตำราที่ว่าสวย ถึงไม่ครบทั้งห้าตามมาลี	ต้องกอปรด้วยเบญจลักษณ์เป็นศักดิ์ศรี สมัยนี้สำคัญด้วยจรรยา”
“คงแต่เพียงที่สามให้งามจิต งามมาจากไพเราะเสนาะใน	งามจิตกิริยาอัชฌาสัย ดำรงไว้ให้งามสามประการ
แม้สตรีมีงามเพียงสามสิ่ง ถึงรูปทรัพย์คับแค้นแสนกัณดาร	นับว่าหญิงน่ารักสมครสมาน ต้องประมาณว่างามตามตำรา”

(อาจารย์ยา, 2532)

จากบทประพันธ์ข้างต้นจะเห็นได้ว่าผู้ประพันธ์ไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องของรูปร่าง หน้าตาเหมือนในเรื่องกฤษณาสอนน้องคำฉันทน์ หรือแม้กระทั่งเรื่องการรู้จักแต่งกายเป็น อย่างในเรื่องสุภาพิตสอนหญิง (นายภู) หากแต่ผู้ประพันธ์ได้ให้ความสำคัญในเรื่องกิริยาอัชฌาสัยที่จะสามารถทดแทนรูปร่างลักษณะแต่กำเนิดและการแต่งกายได้ ดังที่ได้กล่าวไว้ว่าหากผู้หญิงคนใดมีจริต กิริยา อัชฌาสัยดี “ถึงรูปทรัพย์คับแค้นแสนกัณดาร ต้องประมาณว่างามตามตำรา” ก็จะถือว่าสวยงามตามตำราได้เช่นกัน

นอกจากวรรณกรรมสอนสตรีทั้ง 3 เรื่องแล้ว ในละครเรื่อง เมียอาชีพ (Perfect Wife) ก็ได้กล่าวถึงการให้ความสำคัญในเรื่องรูปร่างหน้าตาไว้อย่างชัดเจน ดังในฉากที่ กษิตติศ และ ดาว พบกันครั้งแรก โดยดาวได้เดินชนกับกษิตติศในห้างสรรพสินค้าและเสียหลักล้ม กษิตติศจึงประคองดาวเอาไว้ เมื่อกษิตติศได้เห็นหน้าดาว ก็เกิดความประทับใจในความสวยตั้งแต่ครั้งแรกที่พบ ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กษิตติศพบดาวครั้งแรก

(ที่มา: ch3plus, 2563)

เมื่อภคิติกษพาดาวไปที่ร้านอาหารของโชนผู้เป็นเพื่อน และแนะนำให้ดาวรู้จัก เมื่อโชนเห็นความสวยของดาวก็ได้กระซิบเพื่อนและได้กล่าวกับภคิติกษว่า “คนนี่ดี คนนี่ดี” หรือในฉากที่พระเอกกำลังจะกลับจากร้านของเพื่อนก็ได้แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญในเรื่องของรูปร่างหน้าตา ดังบทสนทนาของตัวละคร ในละครเรื่องเมียอาชีพ ตอนที่ 1 ที่ว่า

ภคิติกษ: “เห้ย คนนี่เป็นไงวะ”

โชน: “เอาไป สามผ่าน เลยเพื่อน”

(ch3plus, 2563)

เหล่านี้แสดงให้เห็นว่าภคิติกษและโชนชื่นชมในรูปร่างหน้าตาของดาว เนื่องจากดาวมีรูปร่างหน้าตาสวยงามเป็นที่พึงใจ จะเห็นว่า ละครเรื่อง เมียอาชีพ ปรากฏภาพความคาดหวังของคนในสังคมที่ให้ความสำคัญในเรื่องของรูปร่างหน้าตาไว้อย่างชัดเจน เหมือนกับวรรณกรรมสอนสตรีเรื่องกฤษณา สอนน้องคำฉันท์ แต่ก็ยังมีบริบทเกี่ยวกับการแต่งกายเสื้อผ้าที่เหมาะสม ดังที่กล่าวไว้ในสุภาชิตสอนหญิง (นายภู่) และมีกิริยาวาจางาม ตามที่ปรากฏใน สุภาชิตสอนหญิง (รัชกาลที่ 6) เหล่านี้ช่วยประกอบสร้างให้ “ดาว” เป็นผู้หญิงที่สวยงาม ตามความคาดหวังของคนในสังคม

จากการศึกษาความเปลี่ยนแปลงในด้านคุณสมบัติรูปร่างหน้าตาที่เป็นไปตามความคาดหวังของคนในสังคมมีทั้งที่สืบทอดตามขนบและเปลี่ยนแปลงไปกล่าวคือปรากฏลักษณะร่วมที่มีการกล่าวถึงรูปร่างหน้าตาของผู้หญิงเอาไว้เหมือนกันแต่ในขณะเดียวกันก็มีการเปลี่ยนแปลงไปตามรสนิยมของแต่ละยุคสมัยโดยกฤษณา สอนน้องคำฉันท์กล่าวถึงเรื่องความสวยงามตามเบญจลักษณ์แบบหญิงสาวในอุดมคติ ส่วนเรื่องสุภาชิตสอนหญิง (นายภู่) ได้ให้ความสำคัญเรื่องการแต่งกายดีมากจากรูปร่างหน้าตา แต่เรื่องสุภาชิตสอนหญิง (รัชกาลที่ 6) กลับไม่ได้ให้ความสำคัญของรูปร่างหน้าตาและการแต่งกายเลยแม้แต่น้อย เพราะให้ความสำคัญในเรื่องของจริตกิริยาอัชฌาสัยที่สามารถทดแทนความงามทั้งหมดได้ในละครเรื่องเมียอาชีพ (Perfect Wife) ได้ปรากฏลักษณะของวรรณกรรมสอนสตรีทั้งสาม กล่าวคือผู้หญิงสมัยใหม่จะสวยอย่างเดียวสนใจแต่การแต่งกายอย่างเดียวหรือไม่ใส่ใจในเรื่องของรูปลักษณ์เลยไม่ได้หากจะเป็นผู้หญิงสมัยใหม่ที่ดีย่อมมีพร้อมทั้งสามสิ่งตามแบบอุดมคติ ดังตัวละคร “ดาว” มีรูปร่างหน้าตาที่ดีแต่งตัวดีและเป็นคนที่มีความจริตกิริยาอัชฌาสัยที่ดี ซึ่งสิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความคาดหวังของสังคมที่ต้องการให้ผู้หญิงสมบูรณ์แบบในเรื่องรูปลักษณ์ตามแบบฉบับผู้หญิงในอุดมคติ ซึ่งสอดคล้องกับคำว่า “Perfect” อันปรากฏตามชื่อของละครโทรทัศน์เรื่องนี้

ความรู้ความสามารถในกิจการงานเรือน

ในอดีตความคาดหวังในเรื่องความรู้ ความสามารถ ตลอดจนบทบาทหน้าที่ในกิจการงานเรือน ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้หญิงจะได้รับความไว้วางใจให้เป็นผู้ปฏิบัติ หรือตัดสินใจ อาจกล่าวได้ว่า ผู้หญิงมีบทบาทสำคัญที่สุดในพื้นที่ภาคครัวเรือน เรื่องของความรู้ความสามารถ ในกิจการงานเรือน ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของผู้หญิงที่ประพฤติปฏิบัติมาโดยตลอด และเป็นสิ่งที่สังคมคาดหวังว่าผู้หญิงที่ดีสมบูรณ์แบบจะต้องกระทำบทบาทเหล่านั้นได้เป็นอย่างดี ซึ่งลักษณะดังกล่าวได้ปรากฏในวรรณกรรมสอนสตรี ทั้ง 3 เรื่อง คือ

ภฤณาสอนน้องคำฉันทน์ สมัยธนบุรี สุภาชิตสอนหญิง (นายภู) สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น สุภาชิตสอนหญิง สมัยรัชกาลที่ 6 และ ละครเรื่องเมียอาชีพ (Perfect Wife) (พ.ศ. 2563)

ในเรื่องภฤณาสอนน้องคำฉันทน์กล่าวถึงความรู้ความสามารถ ด้านกิจการงานเรือน ไว้อย่างละเอียด และสะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับการใส่ใจในเรื่องความรู้ความสามารถ บทบาทหน้าที่ที่หลากหลายของผู้หญิงในภาคครัวเรือนไว้อย่างชัดเจน เช่น เรื่องความสามารถในการเย็บปักที่นางแก้วภฤณาได้สอนน้องเกี่ยวกับข้อห้ามสำหรับผู้หญิงที่ดีไม่ควรกระทำ ดังบทประพันธ์ที่ว่า

“อย่าเยี่ยงหญิงโหด...การเรือนการเย็บ ไม่เอาใจใส่สดึงรีงไหม สำหรับกระษัตริ์”

“แม้จักปักเก็บ ตัดเสี้ยวจะเย็บ ช้านานปี ยกโนมาตั่งนั่งกุมสำลี ไม่ชกสักที พุดซิกซิกหัว”

(ขุนบวรรัตนารักษ์, 2489)

จากบทประพันธ์ข้างต้นแสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญในเรื่องของการเย็บปัก ว่าเป็นงานที่ผู้หญิงควรทำ หากไม่ทำจะถูกตีค่าว่าเป็นผู้หญิงที่ไม่ดี ดังความว่า “อย่าเยี่ยงหญิงโหด”

อีกหนึ่งกิจการงานเรือนที่ถูกให้ความสำคัญคือเรื่องการดูแล จัดเตรียม จัดหาเสื้อผ้า ดังที่ปรากฏในเรื่องภฤณาสอนน้องคำฉันทน์ ตอนที่นางแก้วภฤณาสอนน้องเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้หญิงพึงปฏิบัติความว่า

“น้ำสรงเสวยสุทธีใส กลั้วกลืนมาลัย

มาลีสุคนธกำจร”

“โขมพิสตร์ภูษาอลงกรณ สำหรับมเหศวร

จำเรียมจรวงจรวงใจ”

(ขุนบวรรัตนารักษ์, 2489)

จากบทประพันธ์ข้างต้นจะเห็นได้ว่าการจัดเตรียม จัดหาเสื้อผ้า ให้คนในครอบครัว เป็นสิ่งที่สะท้อนออกมาจากเรื่องภฤณาสอนน้องคำฉันทน์ว่าเป็นหนึ่งในงานที่สตรีที่ดีและสมบูรณ์แบบควรกระทำ

นอกจากนี้ “เสน่ห์ปลายจวัก” ก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ถือว่าเป็นกิจการงานเรือนที่ผู้หญิงดีและสมบูรณ์แบบพึงกระทำเช่นกัน ทั้งในเรื่องของการประกอบอาหาร และการจัดเตรียมอาหาร ดังในตอนนี้นางแก้วภฤณาได้สอนการเป็นผู้หญิงที่ดีต้องเป็นผู้จัดเตรียมอาหาร ความว่า

“หนึ่งจงตรัสเตือนพัทธกา แต่งวรโภชนา

เครื่องคั่วอั่วเจียวบันจง”

“จัดใส่สุพรรณภาพขนทรง งานแก้วเบญจรงค์

จอกจวนสุวรรณอันควร”

(ขุนบวรรัตนารักษ์, 2489)

จากบทประพันธ์ข้างต้นจะเห็นได้ว่า นางแก้วภฤณาได้สอนน้องให้จัดโต๊ะอาหารนำอาหารใส่ภาชนะ ตกแต่งให้สวยงามพร้อมสรรพ สะท้อนให้เห็นถึงคาดหวังในเรื่องความรู้ ความสามารถ บทบาทหน้าที่ของผู้หญิงที่ดีในภาคครัวเรือนว่า ต้องเป็นผู้ปรุงหรือคอยเตรียมอาหาร ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างไม่ขาดตกบกพร่อง

ด้านของวรรณกรรมสอนสตรีเรื่อง สุภาจิตสอนหญิง (นายภู) ก็ได้กล่าวถึงความรู้ความสามารถเรื่อง กิจการงานเรือน ที่คาดหวังเน้นย้ำว่าผู้หญิงที่ดีต้องทำสิ่งเหล่านี้ได้อย่างไม่ขาดตกบกพร่องเช่นเดียวกัน

ในเรื่องของความรู้ความสามารถในด้านการเย็บปัก ก็ยังคงปรากฏในวรรณกรรมคำสอนเรื่อง สุภาจิตสอนหญิง (นายภู) ไว้เช่นกัน ดังบทประพันธ์ที่ได้กล่าวให้เห็นถึงผู้หญิงที่ถูกตีค่าว่าไม่ดีเนื่องจาก ไม่มีความรู้ความสามารถหรือไม่ปฏิบัติตามบาทในกิจการงานเรือน ด้านการเย็บปัก ความว่า

“มือก็ไวใจก็กล้าหน้าก็ด้าน จะเอาขวานเข้าไปถากไม่ยอมเจ็บ
แต่ผ้าขาดก็ไม่ปรารถนาเย็บ ซี่เกียดเก็บผลัดวางได้กลางเรือน”

(เทพ สุนทรศารทูล, 2536)

จากบทประพันธ์ข้างต้นจะเห็นได้ว่า ผู้ประพันธ์ผู้ที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมยังคงเห็นว่าการเย็บผ้า หรือการซ่อมแซมเสื้อผ้า เป็นบทบาทหน้าที่ของสตรีที่ดี ที่มีความรู้ความสามารถด้านกิจการงานเรือน เป็นผู้ได้รับผิดชอบในการจัดการดูแล

วรรณกรรมสอนสตรีเรื่อง สุภาจิตสอนหญิง (นายภู) ยังปรากฏภาพของการจัดเตรียม จัดหาเสื้อผ้า อุปกรณ์ อันเป็นอีกหนึ่งปัจจัยในเรื่องของความรู้ ความสามารถบทบาทในด้านกิจการงานเรือน ความว่า

“ถ้าผู้ทำราชการพระผ่านเกล้า เคยเข้าเฝ้าสู่วังนรงค์ศรี
ทั้งล่วมปัดจัดแจงแต่งให้ดี หมากบุหรืทำให้ใส่ให้ไปกิน”

(เทพ สุนทรศารทูล, 2536)

จากบทประพันธ์ข้างต้นจะเห็นได้ว่า ผู้ประพันธ์กล่าวถึงเรื่องการจัดเตรียมห่อหมากพลู บุหรื เพื่อให้สามีติดตัวไปใช้ในที่ทำงาน สะท้อนให้เห็นว่า ผู้ประพันธ์ผู้ที่เป็นส่วนหนึ่งในสังคมคาดหวังให้ผู้หญิงที่ดีและสมบูรณ์แบบต้องปฏิบัติดูแลสามีในเรื่องของการจัดเตรียม จัดหาเสื้อผ้า อุปกรณ์ต่าง ๆ ได้อย่างไม่ขาดตกบกพร่อง “การจัดเตรียมอาหาร” ที่เป็นหนึ่งในปัจจัยในเรื่องของความรู้ ความสามารถ บทบาทหน้าที่ในกิจการงานเรือนของผู้หญิงที่ดีและสมบูรณ์แบบควรทำ ก็ได้ปรากฏในวรรณกรรมสอนสตรีเรื่อง สุภาจิตสอนหญิง (นายภู) ไว้เช่นกันดังบทประพันธ์ที่ว่า

“จงรีบพินต้นก่อนภัสดา น้ำล้างหน้าหาไว้ให้เสร็จสรรพ
จึงหุงข้าวต้มแกงแต่งสำหรับ จัดประดับเทียบทำให้น่านวล”

(เทพ สุนทรศารทูล, 2536)

จากบทประพันธ์ข้างต้น แสดงให้เห็นถึงภาพของผู้หญิงที่เตรียมอาหารไว้ให้สามี ซึ่งสะท้อนความคิดของผู้ประพันธ์ว่าหน้าที่ของการประกอบอาหาร และเตรียมอาหาร เป็นความรับผิดชอบของผู้หญิง

โดยบทประพันธ์แสดงให้เห็นว่า ความคาดหวังของสังคมที่มีต่อผู้หญิงที่ดีและสมบูรณ์แบบที่สะท้อนผ่านวรรณกรรมสอนสตรีเรื่อง สุภาจิตสอนหญิง (นายภู) ยังคงปรากฏตามขนบหรือตามบรรทัดฐานเดิม กล่าวคือในเรื่องของกิจการงานเรือน ผู้ประพันธ์คาดหวังว่าผู้หญิงที่ดีและสมบูรณ์แบบจะต้องมีความรู้ความสามารถ และปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ในภาคครัวเรือนได้อย่างดี

ส่วนวรรณกรรมสอนสตรีเรื่อง สุภาจิตสอนหญิง (รัชกาลที่ 6) ไม่ได้กล่าวเน้นถึงความคาดหวังของสังคมที่มีต่อผู้หญิง ในด้านความรู้ความสามารถเรื่องกิจการงานเรือน เนื่องจากผู้ประพันธ์สนับสนุนด้านการศึกษาเพื่อสร้างอาชีพให้ผู้หญิงได้มีบทบาทภายนอกพื้นที่ครัวเรือนมากขึ้น ดังบทประพันธ์ที่ว่า

“...อย่าย่อท้อถอยปล่อยเวลา	หาวิชาเสียก่อนอย่านอนใจ
มิเสียแรงเรียนรู้ถึงผู้หญิง	ถ้าดีจริงอย่าพะวงคิดสงสัย
รัฐก็นิยมใช้ถมไป	เมื่อทำได้รอบรู้เหมือนผู้ชาย
เช่นตัวอย่างยังมีที่สถาน	สำนักงานโทรศัพท์คอยรับสาย
...อย่าทำถ้อยยอมแพ้แก่บุรุษ	เรามนุษย์นี้หนามารศรี
ถึงกำเนิดเกิดมาเป็นนารี	วิชามีในตัวอย่ากลัวคน”

(อาจารย์ยา, 2532)

จากบทประพันธ์ข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ผู้ประพันธ์สนับสนุนให้ผู้หญิงได้รับการศึกษา ดังความว่า “หาวิชาเสียก่อนอย่านอนใจ” ทั้งยังแสดงให้เห็นถึงการเปิดโอกาสขยายพื้นที่ในการแสดงบทบาทของผู้หญิงที่นอกเหนือจากภาคครัวเรือนการประกอบอาชีพนอกครัวเรือน จึงไม่ได้จำกัดอยู่เพียงเพศชายเท่านั้น แม้ว่าเรื่องสุภาจิตสอนหญิง (รัชกาลที่ 6) ไม่ได้มีการกล่าวเน้นถึงเรื่องความรู้ความสามารถกิจการงานเรือน แต่เรื่องของงานด้านการเย็บปักก็ยังคงปรากฏอยู่บ้าง ดังบทประพันธ์ที่ว่า

“ข้อที่สองนั้นทางช่างประดิษฐ์	หัตถกิจเย็บปักเป็นมรรคผล
สรรพสิ่งขึ้นชื่อฝีมือตน	ตลอดจนหักฝ้ายทำด้ายปอ
ควรจะเพียรเรียนรู้อย่าอยู่เปล่า	เป็นงานเบากิจหญิงจริงจังจริงหนอ
ยามธุระจะใช้ทำได้พอ	ไม่ต้องจ้อจ้างวานชาวบ้านเขา”

(อาจารย์ยา, 2532)

จากบทประพันธ์ข้างต้น ที่กล่าวถึงเรื่องความสำคัญของงานด้านเย็บปัก สะท้อนให้เห็นว่า ผู้ประพันธ์มีมุมมองว่าความรู้ ความสามารถ ในด้านงานด้านเย็บปัก ยังคงเป็นงานของผู้หญิงที่จำเป็นต้องเรียนรู้ ดังความว่า “ควรจะเพียรเรียนรู้อย่าอยู่เปล่า เป็นงานเบากิจหญิงจริงจังจริงหนอ” อย่างไรก็ตามแม้ว่าผู้ประพันธ์ผู้เป็นส่วนหนึ่งของสังคมคาดหวังว่าผู้หญิงต้องมีความสามารถในเรื่องการเย็บปักแต่จุดประสงค์คือเพื่อการประกอบอาชีพ หากทำอาชีพอื่นก็ไม่จำเป็นต้องเรียนรู้จนชำนาญ เพียงได้มีวิชาติดตัวไว้ใช้เท่านั้น

ส่วนความคาดหวังของสังคมที่มีต่อผู้หญิงในเรื่องของความรู้ ความสามารถด้านกิจการงานเรือนที่ปรากฏในละครเรื่องเมียอาชีพ (Perfect Wife) นั้นไม่ได้ปรากฏเรื่องของความสามารถในการเย็บปักแต่จะปรากฏฉากที่ตัวละครใช้เงินซื้อเสื้อผ้าแทน เพราะมีทางเลือกที่สะดวกและง่ายกว่า ทำให้เห็นความสำคัญที่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมในเรื่องความชำนาญด้านการเย็บปักของผู้หญิงในแต่ละครัวเรือนถูกลดบทบาทและไม่ได้มีความจำเป็นต้องเรียนรู้เท่าในสมัยอดีต จะเห็นว่าในยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงการเย็บปักกลายเป็นความสามารถและความเชี่ยวชาญเฉพาะบุคคล ถึงอย่างไรก็ตามตัวละคร “ดาว” ก็ยังคง

สะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ความสามารถในการงานเรื่องงานอื่น ๆ แสดงให้เห็นถึงความใส่ใจในกิจการงานเรื่องในทุกด้าน เช่น การจัดเตรียม จัดหาเสื้อผ้า การประกอบอาหารและจัดเตรียมอาหาร

ความรู้ความสามารถในเรื่องการดูแล จัดเตรียม จัดหาเสื้อผ้า ที่ตัวละคร “ดาว” มีความรู้ความสามารถและกระทำบทบาทในกิจการงานเรื่องนี้ได้เป็นอย่างดี ดังปรากฏในฉากที่ดาว ได้จัดเตรียมเสื้อผ้าเตรียมไว้ให้ และช่วยกษัตริศแต่งตัว โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 2 ดาวจัดเตรียมเสื้อผ้า และช่วยกษัตริศแต่งตัว

(ที่มา: ch3plus, 2563)

จากภาพที่ได้ปรากฏฉากที่ตัวละคร “ดาว” ได้จัดเตรียมเสื้อผ้า และช่วยกษัตริศ แต่งตัวสะท้อนให้เห็นว่าผู้ประพันธ์มีมุมมองว่าผู้หญิงที่ดีสมบูรณ์แบบจะต้องมีความรู้ ความสามารถ และประกอบกิจการงานเรื่องในด้านการจัดหา และจัดเตรียมเสื้อผ้า อย่างที่ ตัวละคร “ดาว” กระทำ

นอกจากนี้ยังปรากฏ ฉากที่ “ดาว” ได้ถูกให้ความสำคัญและไว้วางใจจากในภาคครัวเรือนให้เป็นผู้ตัดสินใจว่าจะเลือกหรือใส่ชุดไหน ดังบทสนทนาภายในละครเรื่องเมียอาชีพตอนที่ 12 ต่อไปนี้

กษัตริศ: “คือวันนี้เราต้องไปเยี่ยมพ่อคุณแล้ว คือผมอยากให้ดาวช่วยเลือกเสื้อผ้าให้หน่อยได้ไหม”

(ch3plus, 2563)

จากบทสนทนาดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการที่กษัตริศมาขอให้ดาวเลือกเสื้อผ้า แสดงให้เห็นถึงความไว้วางใจ ที่ให้ผู้หญิงตัดสินใจ เพราะคาดหวังว่าผู้หญิงจะมีความรู้ความสามารถในเรื่องกิจการงานเรื่อง และเห็นว่าการจัดหา จัดเตรียมเสื้อผ้า เป็นภาระความรับผิดชอบของผู้หญิง

นอกจากนี้ละครเรื่องเมียอาชีพยังปรากฏความความหวังที่สังคมมีในเรื่องความรู้ความสามารถกิจการงานเรื่อง ด้านการประกอบอาหารและการจัดเตรียมอาหาร โดยปรากฏในฉากที่ตัวละครกษัตริศยื่นกระดาษที่เขียนรายการอาหารยื่นให้ดาวทำ ดังฉากและบทสนทนาในละครเรื่องเมียอาชีพ ตอนที่ 5 โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 3 กษิตติเขียนรายการอาหารเย็นให้ดาวทำ

(ที่มา: ch3plus, 2563)

กษิตติ: “อย่าบอกนะว่าคุณทำอาหารไม่เป็นอะ”

(ch3plus, 2563)

จากภาพและบทสนทนาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า กษิตติมีความคาดหวังว่าผู้หญิงที่ดีและสมบูรณ์แบบอย่าง “ดาว” จะต้องสามารถทำอาหารได้ดี สะท้อนให้เห็นถึงความคาดหวังของสังคมที่มีต่อผู้หญิงในเรื่องของการประกอบอาหารและแม้ว่าดาวไม่ถนัดทำอาหารฝรั่ง แต่ก็ไม่ได้ปฏิเสธ เพราะอยากรักษาความเป็นผู้หญิงที่สมบูรณ์แบบของตนเองไว้ โดยแก้ปัญหาด้วยการหาซื้ออาหารแช่แข็งมาจัดจานให้รับประทานแทนตามคำแนะนำของแม่ เพื่อนสนิทของเธอ ดังในละครเรื่องเมียอาชีพ ตอนที่ 5 ดังนี้

ภาพที่ 4 ดาวเลือกซื้ออาหารแช่แข็ง

(ที่มา: ch3plus, 2563)

ดาว: “ผิดกะเพราแกงส้มหรือแบบน้ำพริกปลาทุบ้าน ๆ ฉันทพอทำได้นะเว้ย แต่ไอ้ที่เค้าลิสต์มาโคตรโหดเลยวะทำไม่ได้อะ”

แม่: “ทุกปัญหามีทางออก...ใคร ๆ ก็กินอาหารแช่แข็งกันทั้งนั้น ไม่ตายหรอก”

(ch3plus, 2563)

จากฉากและบทสนทนาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ตัวละคร “ดาว” ไม่ได้ทำหน้าที่ขาดตกบกพร่อง ยังคงจัดเตรียมอาหารได้ตามที่กษิตติคาดหวัง แต่ด้วยยุคสมัยเปลี่ยนไป จึงแก้ปัญหาด้วยการใช้อาหารแช่แข็งซึ่งเป็นตัวช่วยในการรักษาความเป็นผู้หญิงสมบูรณ์แบบของดาวเอาไว้ได้

จากการศึกษาความเปลี่ยนแปลงในด้านความรู้ ความสามารถเรื่องกิจการงานเรือน ที่เป็นไปตามความคาดหวังของคนในสังคม สามารถสรุปได้ว่าเมื่อสังคมมีความเปลี่ยนแปลงไปภาพของผู้หญิงสมบูรณ์แบบในอุดมคติในด้านความรู้ความสามารถเรื่องกิจการงานเรือน ยังคงปรากฏอยู่ แต่มีบริบทบางอย่างที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัย กล่าวคือ ทัศนคติของสังคมที่มีต่อผู้หญิงที่เลือกซื้ออาหารแช่แข็งมาประกอบอาหารรับประทาน

เคร่งครัด เรื่องสุภาพจิตสอนหญิง (นายภู) ก็ยังคงสืบทอดขนบเหล่านั้นมาได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ หากแต่ในเรื่องสุภาพจิตสอนหญิง (รัชกาลที่ 6) ที่แม้ว่าจะไม่ได้มีการกล่าวไว้ชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องกิจการงานเรือน แต่ก็ยังปรากฏภาพของการเปลี่ยนแปลงในด้านกิจการงานเรือนที่แสดงให้เห็นว่างานเย็บปักเป็นสิ่งที่ผู้หญิงต้องเรียน แต่ไม่จำเป็นต้องชำนาญก็ได้ส่วนในละครเรื่องเมียอาชีพ (Perfect Wife) นั้นตัวละครได้สะท้อนความคาดหวังที่มีต่อผู้หญิงได้อย่างชัดเจน คือจะต้องผู้เป็นหญิงสาวที่สมบูรณ์แบบจะต้องทำอาหารเก่ง ให้ความสำคัญเรื่องความรู้ความสามารถในกิจการงานเรือนซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งที่สังคมความคาดหวังต่อผู้หญิงที่ดีสมบูรณ์แบบ

การศึกษาและอาชีพ

อาชีพเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงพื้นที่ ที่แต่ละสถานภาพหรือแต่ละบุคคลจะมีโอกาสได้แสดงบทบาท โดยการศึกษาเป็นหนึ่งในปัจจัยหลักที่สำคัญในการเปิดพื้นที่หรือขยายโอกาสการก้าวสู่พื้นที่ทางสังคมในการประกอบอาชีพ ซึ่งลักษณะของการศึกษาและการประกอบอาชีพของผู้หญิงก็ได้ปรากฏในวรรณกรรมสอนสตรีทั้ง 3 เรื่อง และละครเรื่องเมียอาชีพ (Perfect Wife) (พ.ศ. 2563) โดยมีรายละเอียดดังนี้

เรื่องกฤษณาสอนน้องคำฉันท์ไม่ได้สะท้อนรายละเอียดในด้านของการประกอบอาชีพของคนในสังคมผ่านตัวบทไว้ชัดเจนนัก ปรากฏเพียงการให้ความสำคัญทางการศึกษาไว้ ดังในตอนที่น่างแกวกฤษณาสอนน้องในเรื่องของการศึกษา ความว่า

“ความรู้มั่นเรียนรู้ชั้น
ครั้นครั้นก็เสียแรงเรียน”
“มาทว่าเกบปักขบวนเขียน
ถ้ามีความเพียร
จะภยโยยิ่งวิชา”

(ขุนบวรรัตนารักษ์, 2489)

จากบทประพันธ์ข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความสำคัญในด้านการศึกษาที่ผู้ประพันธ์กล่าวไว้โดยต้องอาศัยความมุมานะ แต่ในเรื่องกฤษณาสอนน้องคำฉันท์ นางแกวกฤษณามีสถานภาพแต่กำเนิดเป็นลูกของกษัตริย์จึงมีโอกาสในการเข้าถึงวิชาความรู้และถูกคาดหวังจากสังคมมากกว่า

ความคาดหวังที่สังคมมีต่ออาชีพของผู้หญิงซึ่งสะท้อนผ่านวรรณกรรมสอนสตรีเรื่องสุภาพจิตสอนหญิง (นายภู) ได้ปรากฏเรื่องของการศึกษาและอาชีพของผู้หญิงไว้อย่างชัดเจนว่านอกจากที่ผู้หญิงจะต้องเรียนรู้เรื่องกิจการงานเรือนและยังมีการศึกษาด้านอื่น ๆ ดังบทประพันธ์ที่ว่า

“แม่นจะเรียนวิชาทางค้าขาย
อย่าปากร้ายพูดจาอ้ออ้อม
จึงซื้อง่ายขายดีมีกำไร
ด้วยเขาไม่เคืองจิตระอิดระอา”

(เทพ สุนทรศารทูล, 2536)

จากบทประพันธ์ข้างต้นจะเห็นได้ว่า ผู้หญิงได้เรียนรู้ในเรื่องของวิชาการค้าขาย และได้มีโอกาสในการประกอบอาชีพค้าขาย ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้หญิงสามารถทำได้ดี

จากการศึกษาสุภาชิตสอนหญิง (รัชกาลที่ 6) ปรากฏภาพของการให้ความสำคัญในเรื่องของการศึกษาไว้อย่างชัดเจน ดังความว่า

“อีกหนึ่งในเรื่องเครื่องประดับสำหรับนาฏ ศิลปะศาสตร์เป็นของจะต้องหา
งามอะไรก็ไม่เยี่ยมเทียมวิชา อาจจะทำให้กายสบายเบา”

(อาจารย์ยา, 2532)

จากบทประพันธ์ข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญของผู้ประพันธ์ผู้ที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ให้ความสำคัญในเรื่องของการศึกษาไว้อย่างชัดเจนและแสดงให้เห็นว่าการศึกษาคือสิ่งที่ผู้หญิงทุกคนจำเป็นต้องมี นอกจากนี้ผู้ประพันธ์ยังแสดงและชี้ให้เห็นว่า การที่มีการศึกษายังเป็นพื้นฐาน ช่วยเพิ่มโอกาสในการประกอบอาชีพต่าง ๆ โดยผู้ประพันธ์ได้ยกประเภทของการศึกษาที่ผู้หญิงที่ดีสมบูรณ์แบบควรเรียนรู้เพื่อการประกอบอาชีพ ได้แก่ การอ่านเขียน งานประดิษฐ์หัตถกรรม การค้าขาย การพยาบาล วิชาแพทย์บำรุงผดุงครรภ์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

“ข้อที่หนึ่งชี้อ้างทางหนังสือ	ต้องหัดปรือให้ชำนาญทั้งอ่านเขียน
...ข้อที่สองนั้นทางช่างงานประดิษฐ์	หัตถกิจเย็บปักเป็นมรรคผล...
...ข้อที่สามวิทยาทางค้าขาย	ต้องชวนขวยฝืนหัดตัดนิสัย...
...ข้อที่สี่นี้ไซ้ให้รู้จัก	ทางพิทักษ์ไข่ป่วยช่วยสังขาร...
...ข้อที่ห้าหน้าที่สตรีแท้	ทั้งควรแก่งกิจหญิงทุกสิ่งสรรพ
คือวิชาแพทย์บำรุงผดุงครรภ์	หญิงเหมือนกันสิ่งใดไม่ระคาย”

(อาจารย์ยา, 2532)

จากบทประพันธ์ข้างต้นจะเห็นได้ว่า ผู้ประพันธ์ได้สนับสนุนให้ผู้หญิงได้รับการศึกษาในสาขาวิชาต่างๆ ทำให้เราเห็นถึงสภาพสังคมและความคาดหวังของผู้คนในสังคมที่มีต่ออาชีพของผู้หญิงที่ไม่ได้จำกัดอยู่ในวงแคบอย่างในอดีต

ส่วนในด้านละครเรื่องเมียอาชีพนั้น ก็ได้ปรากฏเรื่องของการให้ความสำคัญยอมรับและประเมินค่าผู้หญิงจากการประกอบอาชีพและการศึกษาของผู้หญิงในสังคมที่มีความหลากหลายเปิดกว้างมากขึ้น สะท้อนผ่านตัวละครดาว ดังเช่นในบทสนทนาละครเรื่องเมียอาชีพ ตอนที่ 5 ดังนี้

กชกร: “ต่อไปที่ดิศจะปกครองลูกน้องยังไง เจ้านายได้กับเลขา ลูกน้องจะเคารพหรือคะ
มีแต่คนเค้าจะเอาไปนินทาหลังหลังอะดิ

แม่: “นี่ยัยกขแล้วเราจะไม่ดีใจหรือที่เราจะมีแฟน จะได้มีคนดูแลแม่ไปดูแลประวัติ
ผ่าน ๆ เลขาคณนี้ แบ็กกราวนด์เค้าก็ใช้ได้นะ เราไม่ต้องคิดมากหรอก”

(ch3plus, 2563)

จากบทสนทนาความว่า “แบ็กกราวนด์ เค้าก็ใช้ได้นะ เราไม่ต้องคิดมากหรอก” สะท้อนให้เห็นถึงเรื่องการยอมรับและให้ค่าความสำคัญทั้งในเรื่องของประสบการณ์ทำงานที่หลากหลายไม่ว่าจะเป็น

ประชาสัมพันธ์ โฆษณา เลขานุการ เป็นต้นตั้งปรากฏในเรื่องและโดยเฉพาะประวัติทางการศึกษา อันเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ชีวิตและประเมินค่าผู้หญิงที่ดีสมบูรณ์แบบตามความคาดหวังของสังคม

จากการศึกษาในด้านความคาดหวังของสังคมในเรื่องการศึกษาและอาชีพสตรี สามารถสรุปได้ว่า แม้ว่าสภาพสังคมจะเปลี่ยนไปทำให้ความสำคัญในเรื่องของการศึกษาเรียนรู้ยังคงปรากฏอยู่ให้เห็น หากแต่การศึกษาเรียนรู้เหล่านั้นมีลักษณะที่แตกต่างกันไปตามบริบทของยุคสมัยนั้น ๆ และทำให้เห็นการเปิดกว้างทางสังคมที่เพิ่มมากขึ้น

สรุป

จากการศึกษาความคาดหวังของสังคมที่มีต่อผู้หญิงผ่านวรรณกรรมสอนสตรี ทั้ง 3 เรื่อง และละครเรื่องเมียอาชีพ (Perfect Wife) (พ.ศ. 2563) พบว่า แม้อยุคสมัยจะเปลี่ยนแปลงไป แต่ความคาดหวังของสังคมที่มีต่อผู้หญิงที่ดีและสมบูรณ์แบบก็ยังคงมีสิ่งๆ ที่เหมือนกัน ซึ่งได้สืบทอดตามชนบของผู้หญิงในอุดมคติ โดยต้องการให้ผู้หญิงมีคุณสมบัติเพียบพร้อมในเรื่องของรูปลักษณ์กิจกรรมอาชีพ ความรู้ความสามารถในด้านกิจการงานเรือน แต่ก็ยังคงปรากฏสิ่งๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมเช่นเดียวกัน กล่าวคือ การเปิดกว้างให้ผู้หญิงมีบทบาทพื้นที่ทางสังคมมากขึ้น ทำให้ผู้หญิงที่ดีสมบูรณ์แบบจะต้องเป็นผู้ได้รับการศึกษาที่ดีและสามารถประกอบอาชีพได้ก็ได้อันต้องการตามคุณสมบัติ ตามความสามารถที่ตนมี

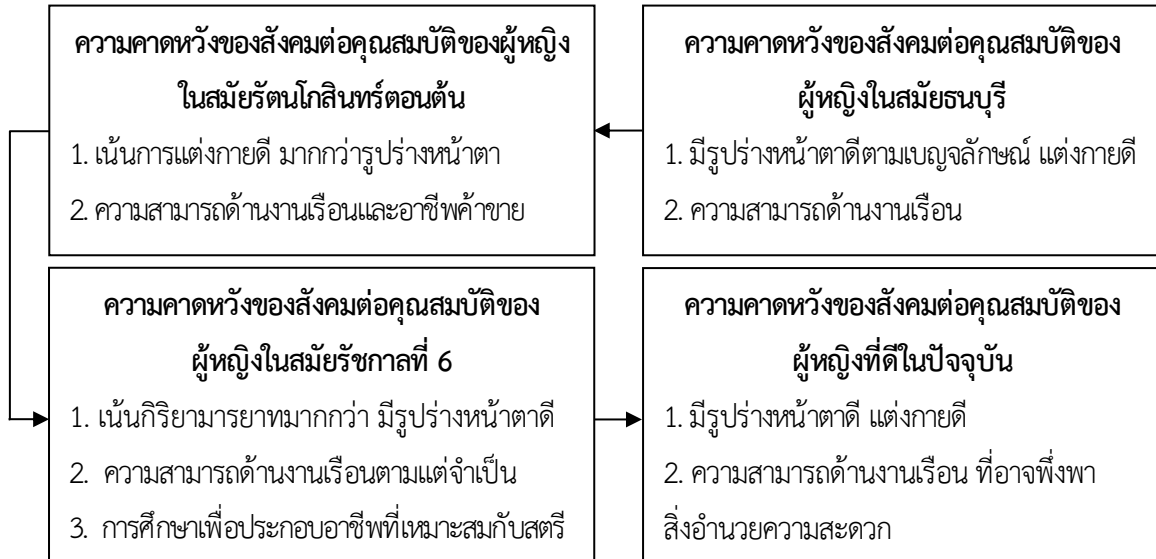
อย่างไรก็ตาม ผลจากการเปิดกว้างพื้นที่ทางสังคมให้ผู้หญิงได้มีบทบาทในการประกอบอาชีพมากขึ้นก็นำมาซึ่งความคาดหวังในด้านคุณสมบัติของผู้หญิงที่เพิ่มมากขึ้นด้วยเช่นกัน ผู้หญิงที่ดีสมบูรณ์แบบตามความคาดหวังของสังคมปัจจุบัน จึงต้องมีบทบาทประกอบอาชีพในพื้นที่ทางสังคม ในขณะที่เดียวกันก็ต้องกระทำบทบาทในภาคครัวเรือนอย่างมีประสิทธิภาพควบคู่กันด้วย กล่าวได้ว่าในปัจจุบัน ความงามทางกาย ความงามทางจิตกริยา และความสามารถในด้านกิจการงานเรือนคงไม่เพียงพอสำหรับการเป็นผู้หญิงที่ดีสมบูรณ์แบบตามอุดมคติ การศึกษาและบทบาทในการประกอบอาชีพทางสังคม จึงเข้าไปเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่สังคมคาดหวัง โดยเฉพาะในละครเรื่องเมียอาชีพ คำว่า “อาชีพ” จึงมาจาก ความเป็น “มีอาชีพ” ที่หมายถึงการมีความรอบรู้ ความสามารถและความเชี่ยวชาญจะเห็นว่า ตัวละครนางเอกมักจะถูกสร้างขึ้นเพื่อเป็นตัวแทนของผู้หญิงในอุดมคติ กล่าวคือ งามทั้งรูปลักษณ์และงามอันเกิดจากสติปัญญา ดังตัวละคร “ดาว” ที่เพียบพร้อมไปด้วยความงาม ความรู้ความสามารถในเรื่องกิจการงานเรือน การศึกษาและหน้าที่การงาน ซึ่งประกอบสร้างให้ “ดาว” เป็นผู้หญิงที่สมบูรณ์แบบในอุดมคติของสังคมปัจจุบัน สมกับเป็นเมียอาชีพ หรือ “Perfect wife”

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับ

จากการศึกษาความคาดหวังที่มีต่อผู้หญิง จากวรรณกรรมสอนสตรีสู่ละครเรื่องเมียอาชีพ พบว่า แม้อยุคสมัยจะเปลี่ยนแปลงไป แต่ความคาดหวังของสังคมที่มีต่อผู้หญิงในอุดมคดียังคงปรากฏให้เห็นได้จากวรรณกรรมสอนสตรีที่พัฒนามาจนถึงสื่อละครโทรทัศน์ในปัจจุบัน ทั้งในด้านรูปร่างหน้าตา

การแต่งกายที่ดี มีความรู้ความสามารถในด้านการงานเรื้อน โดยปัจจุบันการที่สังคมเปิดกว้างให้ ผู้หญิงมีบทบาทและก้าวเข้าสู่พื้นที่ทางสังคมมากขึ้น ส่งผลต่อการเพิ่มความคาดหวังด้านคุณสมบัติของ ความเป็นผู้หญิงที่ดีและสมบูรณ์แบบตามบริบทแห่งยุคสมัย สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิเคราะห์ความคาดหวังที่ต่อผู้หญิงจากการรณกรรมสอนสตรีสู่ละครเรื่องเมียอาชีพ

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2545). *ภาษาิตและคำสอนภาคใต้เล่ม 1*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันภาษาไทย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- ขุนบรรรัตนารักษ์. (2489). *กฤษณาสอนน้องคำฉันท์ ฉะบับกรุงธนบุรี*. พิมพ์ในงานฌาปนกิจศพ นางอิม ตัญญาพงศ์ มารดา. ม.ป.ท.
- เทพ สุนทรสารทูล. (2536). *สุภาสิตสอนหญิงของนายภู จุลละภมร*. กรุงเทพมหานคร: พระนารายณ์.
- นิยะดา เหล่าสุนทร. (2542). *ไตรภูมิพระร่วงการศึกษาที่มา*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- สุกัญญา สุขฉายา. (2525). *เพลงปฏิพากย์: บทเพลงแห่งปฏิภาณของชาวบ้านไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- ศิริรัตน์ ทวีทรัพย์. (2555). *ประชุมสุภาสิตสอนหญิง*. กรุงเทพมหานคร: บางกอกพิมพ์.
- อวิรุทธ์ ศิริโสภณา และประภัสสร จันท์สถิตย์พร. (2561). การประกอบสร้างความหมายของผู้หญิงที่ ถ่ายทอดผ่านตัวละครหญิงในละครโทรทัศน์ไทยยุคนิยมที่ถูกผลิตซ้ำ ระหว่างปี พ.ศ. 2530– 2560. *วารสารนิเทศศาสตร์และนวัตกรรม นิต้า*, 5(1), 23–40.
- อาจารย์ยา. (2532). *สุภาสิตสอนหญิง*. กรุงเทพมหานคร: อำนวยสาส์น.
- ch3plus. (2563). *ละครเมียอาชีพ*. สืบค้น 21 กรกฎาคม 2564. จาก <https://www.ch3plus.com/drama/953/>.